

POZDRAJ BÓH

ČASOPÍS EVANGELICKÝCH SERBOW

6. číslo

Budyšin, junij 1962

Létnik 12

Naše hrano za smažník 1962

„Wy sće natwarjeni na założk japoštołów a profetow, hdźež je Jezus Chrystus sam róžkny kamjeń.“

Ef. 2, 20

Kak wažny je dobry, twjerdy założk, hdźež dom, chěžu, dróhu abo hewak něšto twarja, ale tež hewak w čłowjeskim žiwjenju. Hač so jedna wo powołanie a dźelo, wo swojbu a mandzelstwo, wo towarzstwo a towarzność, wo stat a knjejstwo, docyla wo žiwjenje w malym kaž we wulkim, wšo ma so natwarić na dobrym, prawym założku.

Runje tak je tež při wěrje. A kak wažne a rjenje je to, zo my wěmy, naša křesčanska wěra steji na tajkim twjerdym założku. Tudy njeńdze wo něšto, štož su sebi čłowjekojo na swoje wažnje něhdý wumyslili a wunamakali, tudy njeńdze jenož wo někakje pobožne začuće a hajenje starych ceremonijow a tradicijow.

1. Wy sće natwarjeni na założk japoštołów a profetow. Ja sebi myslu, zo tudy Pawoł myslí na nowozakoński profetow. Njech je kaž chce, to mamy sebi dać tudy prají: Cyrkej Jezom Chrysta je derje założena. Spomnić směny tež na słowo Zbožniowe k Pětřej: „Ty sy Pětr, a na tu skalu natwarju swoju cyrkę, a heliske wrota ju njepřewinu.“ (Mat. 16, 18) Tute słowo slubjenja njeplaci Pětřej jenož samemu, ale wšitkim, za kotrychž tu Pětr rěči. A woni su ze swědkami wulkich skutkow Božich, kotrež wučobnicy přenje swjatki w Jeruzalemje připowědachu a chwallachu. A tute wulke skutki Bože, to je wšitko to, štož je Bóh Knjez činił přes swojego syna, wosebje jeho hórke čerpjenje a wumrēce a jeho dobywarske stawanje z morwych. Potajkim je naša wěra derje a twjerdze wobswědzena a założena, mjenujce na założku japoštołów a profetow. Hdźež chcemy tři artikle druheje hłowneje wučby našeho katechizma rozeznawać z druhiemi křesčanskimi wěruwuznaćem, kotrež hewak mamy – na př. Augsburgske, Nicenske –, rěkamy jemu „japoštolske wěruwuznaće“.

2. A Jezus je „róžkny kamjeń“. Što ma to na sebi? Róžkny kamjeń je tón na wažnym městnje, na róžku, po kotrym ma so wšo złožować. Abo druzy su to tak wukładowali, zo je skónčeny kamjeń w kupoli (Kuppel), kotryž wšitko hromadze wjaza. Njech je kaž chce, woboje je dobre přirunanje za styki wosady z Chrystom. Po nim ma so wšitko w jeho cyrkvi kaž w žiwjenju jednotliwego křesčana złožować. A won ma tež wšitko hromadze wja-

Bože swjate słwo znaje džensa wšon swět. Wopravdze? Haj wšak, je hišće ludow a ludžikow w zanjesennych kónčach zemje, hdźež je hišće njeznaia, tola spochi rosće ličba nowych přeložek Biblie a přeco znowa slyšimy z džakownej wutrobu, zo so tón abo tamón dźel swjateho Pisema přeložuje, husto do nam dospołne njeznanych rěčow. Naš nastawek chce podać trochu přehlada wo přeložowanju swjateho Pisma do wšelakich rěčow.

*

Do arabskeje rěče přeloži so Biblia přeni króć spočatk 8. lětstotka. Arabsku rěč rěči 30 milionow ludži na swěće. Tola hakle w lěće 1616 cyły Nowy zakoń cíščachu. Bé čežko, zwucić Arbow na cíšcane pismo, dokelž přewšo lubowachu swoje rjane ručne pismo. Jako bě se misionarej Smithej poradžilo wusłedžić ludži, kotriž wosobje rjenje z ruku pisaja, da wón po jich pismje wudželać pismiki za cíščenie. Potom je w lěće 1860 w Bejrucie (Libanon) Nowy zakoń cíščeć dał. Dopřeložena a dospołna bu arabiska Biblia přeni króć 1865 cíščana.

Do armenskeje rěče je so Biblia přeni króć w 5. lětstotku přeložila. Tutón přeložk tež džensa hišće w armenskej cyrkvi wužiwaja. Tola tež armenska rěč je so po času tak přeménika, zo staru rěč džensa wjace derje njerozumja. Před wjace hač sto lětami je so Biblia do nowočasnej armenskeje rěče přeložila, a jako dyrbjach Armenjenjo po přenjej wojny swoju domiznu wopušćić, su tule Bibliju do wšeho swěta sobu wzali. Wot tohole časa běše Biblia to jeničke, štož je rozdrjebjeny armenski lud wjazalo.

W Africe rěči 600 000 ludži rěč, ko traž so mjenuje bulu. W lěće 1890 je so za tutón lud spisowna rěč założila, 1896 přeložichu a wudachu štyri sćenja do tejele rěče. Tríceť lět pozdžišo slědowaše cyły Nowy zakoń. W lěće 1941 pôslachu tysac cíščanych Biblijow w rěci bulu do Kameruna. Přeložili běchu ju misionarojo z pomocu amerického bibliskeho towarzstwa. Husto je tak, zo maja tam

zač. Něšto wo tym widžiš w ekumeniskim hibantu našeho časa, w swěto-dalokej wosadze, a něšto wo tym ma być widzeć tež w twojim a mojim žiwjenju!

La.

w jednej wsi jenož jednu Bibliju a ta słuša potom wšěm.

Préni přeložk Noweho zakonja w Španiskej rěci je 1543 we Wittenbergu španiski student Franciso de Enzinis wudal. Bé so čišćal w Hollandskej, ale bu w Španiskej hnydom zakazany. Přeložowarja tyknychu do jastwa, z kotrehož čekny. Druhim přeložkam a wudaćam je so w krajach, hdźež španisce rěča, to rěka, hdźež Španiska knješe, podobnje zešlo. Bohužel tež džensa hišće z bološeu slyšimy, kak čežko je, w Španiskej swjate Pismo rozšerjeć. Stary zakon je přeni króć přeložil španisce rěčacy Zid, kiž bě ze Španiskeje do Portugala čeknył. W krajach Južneje Ameriki, hdźež so zwjetša španisce rěči, je rozšerjenje Biblike dotal derje postupowało.

Naše najstarše teksty Noweho zakonja su spisane w grjekskej rěci. Grjekam z časa Homera a ze złotych časow Athenow, z Palestiny za Jezusový čas a z džensniše Grjekskeje by jara čežko bylo, so mzej sobu dorozumić, byrnjež bychu wšity grjeksce rěčeli. Zo bychu tež džensniši Grjekojo swjate Pismo čitać möhli, su bibliske towarzstwa tež Bibliju w nowej grjekšinje wudawali.

W lěće 1836 naukuny misionar Korla Gutzlaff japsanse a to wot třech rybakow, kotrychž bě wichor na morju éerił hač k brjoham Sewjerneje Ameriki. Misionar je jich na jich dalokej domjězbje w portugalskej kolonijské Macao zeznal. Woni jemu pomohachu, přeložić sćenje po swj. Janje a 1837 je wone wušlo w Singapurje – dwaceť lět do toho, zo so wotewrichu japsanske přistawy tež za cuzych, přetož prjedy njeje žadyn cuzbnik do Japanskeje přiníć směl. Préni pak, kiž je japsku Bibliju w Japanskej samej wudal, běše misionar Jonathan Goble. Jako americkanski namórník won w lěće 1850 spózna, zo čaka w Japanskej wjele džěta na misionarow. Tuž poda so 1860 do Japanskeje a poča přeložowac. Hakle 1871 jeho přeložk wuñdže. Jemu samemu a japskím pomocnikam, kiž pismiki za cíščenie wurézbowlachu – bjez toho, zo bychu wědželi, za kotru knihu to činja – hrožeše smjertny strach. Wšak njebež hišće stary zakoń přečiwo křesčanom zbhjnjeny. – Cyła japska Biblia je wušla 1887. Jedyn, kiž je pomahał přeložowac, bě profesor Matsujama. Sésćdžesač lět je na

Tysac jazykow

tym sobu dželał. Wulke zemjerženje je 1923 bibliki dom a wše čiščerske stroje tam zničilo. Nowy dom wotewri so zaso 1934 w Tokiju.

Portugisce rěči wjace hač 51 milionow w Portugalu, Africe, Brazilskej a Aziji. Scéna su so prěni króć 1495 w Lissabonje čiščale. Njecha so nam wěrić, zo njeje w portugiskim kralstwuje hač do lěta 1671 žadyn. Nowy zakoń w portugiskej rěci měli a zo njeje so prěni přeložk w Portugalu, ale w Amsterdamje wudał za Indonésku, hdjež so tež portugisce rěči. Do Portugala je jón přinješl protestantski misionar d'Almeida. Dživnje wšak tež je, kak je prěni přeložk portugiskeho Stareho zakonja nastal. Danscy misionarojo wudachu, namakawski portugiski přeložk, džéle Stareho zakonja. Běše to rukopis, kotryž bě d'Almeida njewozjewjeny zawastajil. Hakle 1781, runje sto lět po d'Almeidziny wudachu, čiščachu Nowy zakoń w Portugalu samym. Bibliske towarzstwo a brazilscy wučency su d'Almeidziny tekst wjace króć přehladali a wudawali. W lěće 1946 su třo amerikanscy misionarojo započeli porjedče tekst, kotryž so w Brazilskoj, hdjež portugisce rěča, wužiwa.

Arcybiskop Aleksej z Jarosława a Rostowa, kiž je 1945 wumrěl, je něhdy rječl: „Lud trjeba Bibliju. Wona njeje jenož wažna za ludži, kiž steja k cyrkwi, ale za wšón swět.“ Rusce rěci wjace hač 100 milionow ludži w ZSSR. Spočatnje mějachu tam Bibliju jenož w starej cyrkwinski slovjansčinje. 1815 wudachu w Pětrohradce (džens Leningrad) list na Romskich w ruskej rěci. Prěni ruski Nowy zakoń wuńdže 1821 a Stary zakoń 1875. Wot lěta 1816 do 1826 je jedne ruske bibliske towarzstwo wjele Biblijow rusce a w druhich rěčach wudawalo. Na wukaz carja pak so tele towarzstwo zakaza, a tuž běchu ruscy křesčenjo tríceči lět doho wot wukraja wotwisi. Bórze po rewoluci w lěće 1917 čiščachu w Moskwje w sowjetiskich statných čiščernjach někotre wudača Biblije. 1956 wuda Moskowskij patriarchat nowy přeložk Biblije w nowej ruskej rěci. Njedawno je jedne amerikanske bibliske towarzstwo w Ruskej prawošławnej cyrkwi poskičilo, čiščeć a wudać ruske Biblije. Na to pak patriarchat wotmoři, zo móže tuchwilu sam potřebu mjez russkimi křesčanami spokojí a zo chec pozdžišo, je-li to trjeba, rady tajke amerikanske poskičenje přijimać.

Zidža, po wšém swěće rozbrojeni, rěča wosebitu rěč, kiž je předewšém němského pochada, ale kotař so pisa z hebrejskimi pismikami. Tale rěč je rozšérjena w Polskej, Litowskej, Ruskej a USA. 1540 wuda so Nowy zakoń (bjez Zjewjenja swj. Jana) po Lutherovym přeložku tež w tutej rěci.

Mjez najdrohotnišimi zwjazkami w knihowni Britiskeho a wukrajného bibliskeho towarzstwa w Londonje je Biblija z Madagaskara z lěta 1835. Wona by byla dawnio zhubbena, njebyli so chowała w jamje, w kotrejž mějachu na wusad chorí swój „hospital“. Tam bě wona wěsta, dokelž so kralowska policija wbohich wusadnych boješe. Za wulku kupu Madagaskar před ranšim přibrjohom Afri-

ki bu scéne po swj. Lukašu 1828 přeložene. Z jendželskej pomocu móžachu přeložwarzar a čiščerjo dale dželać, doniž njebe cyla Biblija dopřeložena. Wosebje David Griffith a David Jones so wo to prócowaštaj. Roznjemdrjena kralowna Ranavalona wuda tohodla 1835 zakoń, po kotrymž měješe so kóždy ze smjeru chłostać, pola kotrehož Bibliju namakachu. Wšitcy křescenjo mějachu so zaso wróćić k starej pohanskej wěrje. Misionaram so přikaza, zo maja kraj wupoštić. Termin, kotryž so jim přizwoli, dosahaše runje, zo su mohli dopřeložić swj. Pismo. Njedžiwajo na wšě hroženja wostachu misionarojo na kupje, doniž njebe Biblija dočiščana. W juniju čiščachu poslednju stronu, a předy hač w juliju wotpućowachu, schowachu 70 Biblijow a wjèle Nowych zakonjow w jamach a druhich chowankow, kotrež jenož křescenjo znajachu. Misionarojo njezabychu na domoródnych a scelech ujm porjedzenja a nowe přeložki. Křescenjo skradzú Bibliju čitachu a wostachu swěrni. Wjele martrarjow je padnylo přesčehowarjam do rukow. Wosom lět pozdžišo, po smjerći kralowny Ranavalony, bě na Madagaskarje 621 křesčanskich wosadow ze 165 nowo dušemi.

A tak kaž kóždy druhi narod smy tež my Serba hordži na swoju Bibliju. Tež wona ma swoje stawiżny. W lěće 1728 wuda so prěni króć Biblija w hornjoserbskej rěci. Lěta 1670 pak hižo buštej w Budyšinje scénip so swj. Mateju a swj. Marku wudatej. Delnjoserbska Biblija wuńdže 1868. Na serbskim přeložku Biblije je zajimawe, zo su so ewangelscy a katolscy samsny čas do džela dali. Prěni je katolski duchowny

Swětlik z Kulowa w lětech 1688 do 1711 cylu Bibliju do serbštiny přeložil. Jako katolik je wězo přeložował po Vulgaće, mjez tym zo su so ewangelscy přeložwarzar zložowali na Lutheru. Rudolf Jenč pisa w swojich „Stawiznach serbskeho pismowstwa“: „Přez to je, hdjež wobaj přeložk přirunuješ, ewangelski hładši a bôle ludowy. Swětlikowy tajki njeje, dokelž sej won njeje zwěřil, oficjalnego lačanského teksta so zdalovać a dokelž je tuž bôle słowo po słowie přeložował. Jeho přeložk pak njeje soženje čiščał, ale je z rukopisom zwystal.“ — W zašlym lětstotku, hdjež serbske pismowstwo a docyla wšo Serbstwo kćěješe, je so Biblija wjace króć nakładowała, spočatnje měješe to Britiske a wukrajne bibliske towarzstwo w Londonje na starosći a pozdžišo potom hłownej bibliskej towarzstwje w Sakskej a Pruskej. Poslednja serbska Biblija wuda so 1905. Před něšto časom je wušoł zesiwk ze scénjom po swj. Mateju w nowym serbskim přeložku, kotryž je wobstarala serbska bibliska komisia a za čišć dopřihotowała Serbska superintendentura. *

Dospolnje drje je Biblija nětko do 221 rěčow přeložena. Nowy zakoń je do dalších 277 rěčow přeloženy. Znajmješa jedna kniha Biblije, na příklad jedne ze scénjow, je přeložena do 667 rěčow. Tak je potajkim Biblija abo wěste džéle z njeje přeložena do 1165 rěčow. Wězo so tele ličby spochi přemjenjeja, tak zo snano ta abo tamna ličba jutře hižo njetrjichi. A to nas tola jara wjeseli. Bože słowo je pře wšě časy a husto na dživne wašnje namakało swój puć do čłowskich rukow — a wutrobów.

Podał -ta.

Serbski ewangelski cyrkwinski džen 1962

1. julija w Barće

Bartska wosada je nas lětsa lubje k sebi přeprosyła. A my smy přeprošeňe radlubje přijeli.

Da-li Bóh, zeňdu so soboto, 30. junija, popołdnju w 15 hodž. serbscy fararjo, předstejerjo a wšitcy cyrkwinci sobudžěačerjo a pomocnicy na zwučene wašnje na farje. Naš bratr dr. Rudolf Jenč a naš serbski superintendent, bratr Wirth, z nami poričetaj, a my so wšitcy wo wšelakich prašenjach a problemach živje rozmoliovimi. Zhromadžina traje hač do 18 hodž.

Njedželski wulki zjězd steji pod heslom njedžele: „**My smy přeprošeňi.**“

Serbske swjedženjske kemše budžaja w 9.30 hodž. Prědować budźe bratr farar Paler z Huski. Zastupnicy cyrkwinski wyšnosće nas postrowia.

Wobjedować budžemy w Rakojdach. Koždy, kiž chce so na zhromadnym wobjedze tam wobdzelić, njech to prošu hač do 24. junija pola swojego wosadneho fararja abo na farstwie — tak na př. w Budyšinje na Michalskej farje — přizjewi. Wězo dyrbja w Rakojdach wěđeć, kelko někal přińdze.

W připołdnišej přestawce budžemy na zwučene wašnje hromadže spě-

wać a so hewak bjesadować. A w 14.20 hodž. budźe hłowna a skónčna zhromadžina w Božím domje, hdjež wšelake krótke narče wo temaće tuhoto dnja a tež spěwy slyšimy.

Za tuton džen mamy dobry železniški zwisk. Čah wotjědže w Budyšinje wokoło 1/28 hodž. Na minutu džensa to prajić njemožemy, dokelž změjemy potom nowy jězbný plan. Stož z Wojerec přińdze, dyrbi tam w 3/46 hodž. wotjěć, a trochu pozdžišo w druhich stacijach. W Radworju je potom jedna hodzina čakanja na Budyški čah, kiž je w 3/49 hodž. w Barće (Njebojče so tutoho čakanja. Nam so wěšeć wostudzić njebudźe. Za to chcu so postarać. Přisp. sup. Wirth.) A wječor wotjědže čah w 6 hodž. w Barće a budźe w Budyšinje wokoło 1/28 hodž. a we Wojerecach po 8 hodž. Na awtobusowej čarje z Budyšina do Barta nimamy njedželu za naše wuhotowanje kmaneho zwiska.

Nětko přińdze wšitcy! „**My smy přeprošeňi!**“ Proše Boha wo jeho miłość za to, štož smy sebi w jeho mjenje předewzali!

Lazar,
předsyda cyrkwinski dňa

Po dalokich pućach / Podał Gerhard Wirth

(Pokročowanje)

Boži lud w Bolbarskej

Pravosławna Boža služba – woni ju tam mjenuja liturgiju – traje na tri hodziny, wot rano w šesćich hač do něhdze w dżewjećich. Boža služba wšak je za kóźdu cyrkej najwažniši džél duchownego živjenja. Tu so wosada schadžuje, zo by so k Bohu modliła, Bože słowo słyshała a Wšechnomocneho schwaliła. Hdyž chceš cyrkej zeznać, móžeš to najlěpje na jejnej Božej službje. Tu spóznajęs wosibotac a duchownu čilosć.

Zahe běch so njedželu do Primorska, kotrež bě na 8 km zdalene, na puć podala, zo bych z časom tam byl. Prěni začiś běše chětro poražacy. We wjesnej cyrkwi, kotaž bě so hakle po prěnjej wojnje natwariła, běše nimo měšnika jenož jedna abo pjeć žonow. Měšnik w bohatym ornace po waśniu našich katolských duchownych swječeše nuternje spěwajo Božu službu. Poprawom dyrbjal jemu cyrkwiński chór wotmowjeć na jeho spěwanje. Börze příndže měšnikowa žona a přewza nadawk tajkeho chóra. Primorsko měješe zbože, zo běštaj wobaj, měšnik a jeho žona,

křećić z rjanimi barbami a luboznej wojnu kwětkow.

Ciće na koncu je krótkie předowanje. Měšnik steji cyle změrnje před kralowskimi wrotami ikonostazy a z woběmaj rukomaj džerži Božu martru. Předowanje bohužel njeruzumjach, ale činješe začiś dobrociweho, wótcowskeho napominanja a troštowanja.

Ja wšak docyła hišće njejsym wopisał znutřkowne tajkeho prawosławneho Božeho domu. Zastupiwiš do njeho je prěni začiś wjesoleje, barbojteje pobožnosće. Cyrkej je z ikonostazou do wosadneho džela a do wo-

Po kěmšach dowjezech měšnika ze swojim awtom do susodneje wsy, kotaž bě 12 km zdalena a měješe swoju cyrkwičku, dokož měješe tam džecatko wukřić. Tale cyrkwička w Jasnej Poljanje – takle wjes rěkaše – měješe zwonkownje chuduški napohlad, kaž tajka stara, dobla bróžen. Na jednym koncu wšak bě něsto kaž kusk wěžički z bačonjacym hnězdom na njej a malym zwonom we njej. Ale překwajjeny běch, hdyž do tutoho domu zastupich a tam wohladach rjanu čistotu a barbojtosć. Pravosławna křčenica je wjèle bohatšo wuhotowana hač naša. Džecatko je nahe a měšnik je jenož njepokrjepi, ale mohl rjec wumyje.

Po tutymaj dopołdiňsiamaj službomaj běchmoj potom, ja a naš Arnošt, hosćej pola měšnika. Mi běše styskno spominjo na swoje bohatstwa doma. Jedna jenička stwa běše za duchownego a jeho mandželsku kuchnia, spanska stwa a tež kencilja. Wosadni sej swojego „swječenika“ (takle tam duchownych mjenuja) jara čescachu a jeho lubowachu. Cyirkwińska wyšnosć je jeho něsto njedžel po naju wopyče přesadžila do znateho města Nesebyra. Nadžiomnje ma Primorsko noweho a tež zaso tak dušnego dušopastyryja.

(Pokročowanje scéhuje)

Brjoh Čorneho morja

wuběrnje muzikalnaj. A tak bě liturgija, kotruž wonaj so wotměnjejo spěwašta, za mnje wulkę a mócne doživjenje. Přeco znowa so wospjetuje we wšelkich melodijach „Gospodin, pomiluj!“ (Knježe, smil so!). Cyła liturgija so spěwa w starosłowijanskej rěci, potajkim w rěci, kotaž so dženasa mjez ludom wjace njewužiwa.

Mjez tym chodžachu ludžo, kupo-wachu swěčki a je zaswěciwši přilépichu k wulkim swěčnikam, hdjež so hižom wjèle swěčkow swěčeše. Z kupowanjom swěčkow dawaju po-božni cyrkwi swój wopor. Za tu njedželu, hdjež sym ja tam byl, bě so 72 lew nawdało, něhdze 30 hriwnow po našich pjenjezech. To wšak po našich poměrach přewjele njeje, ale wědzeć dyrbimy, zo su tam pjenjezy wjèle žadniše hač pola nas. Wopyt na Božej službje bě něhdze tak sylny kaž pola nas w dobrych serbskich wosadach, hdyž wšitkich zličimy, kotažiž su za tute tri hodziny na Božej službje pobily. Wosadni wostanu snadž poł hodziny w cichej nuternosći w Božim domje stejo. Boža služba tam je hinak zrozumić hač pola nas. My so džiwamy a snadž so tež hněwamy, hdyž něchtó přepozdže kemši příndže a njebychmy žanoho zrozumjenja měli, bychuli wosadni do konca so hižom rozešli. W prawosławnej cyrkwi pak je tajka Boža služba wjèle bóle kaž rjana zahroda, njebieska zahroda, po kotrež pochodžiš a sej daš dušu wo-

tarnišča dželenia. Ikonostaza, to je wysoka scéna z lutymi wobrazami swjatyčnych, w srjedžišču je wězo wobraz Chrystusowy jako krala wšeho swěta. Tuta wobrazowa scéna ma troje wrota, přez kotrež měšnik w liturgiji wjace króć zastupi a wotěndže. Na wyšinje Božej služby su srjedzne – kralowske – wrota wotewrjene a přez nje widžiš potom wołtar. Koždy Boži dom ma před ikonostazou trón za biskupa. Ławkow tam žanych njeje, za to pak wysoke lěsycy, do kotrychž móžeš so pod pažu zepierać. Tale cyrkej kaž tež wšitke druhi wjesne cyrkwie, kotrež sym sej wobhladal, bě bjez piščelow. Wosada wšak docyła njespěwa, jenož měšnik a chór, jelizo tu žadyn je. Hdyž běch so raz sypatał z Bolharami dorěčeć, zo sym ewangelski křesčan a woni z tym njewěžachu ničo započeć, jedyn druhi dopomha prajo: „To je to, hdjež wosada spěwa.“ Z tym bě jasne, do kotreho wuznaća slušam.

Wo sčerpnosći

Njepraj: „Nimam chwile!“, praj radšo: „Sym njesčerpny!“ To by sprawnišo bylo. Sčerpny być, to je A a O. Štož je njesčerpny, tón nima chwile sam za sebje a za druhich. A štož je sčerpny, ma tež chwile za druhich. Na tym pak zaleži. Za druhich, to rěka, za blišeho.

Sčerpnosć je sylnosć mačerje; to je jeje najrješa pycha. Młodži ludžo so rady smějkotaju, hdyž widža, zo su stari sčerpni. Měnja, zo je to slabosć, spročnosć. Měnja, zo jim to kazy wjesele a zabawu; tola džen wote dnja woni mačernu sčerpnosć sypuju a wupruwuja. Jednori ludžo nam husto we wšednym žiwjenju

Boži dom w Primorsku

pokazuja, što rěka, sčerpný być. Sčerpnošć móžeš hakle po něčim sej dobyc w žiwjenju, hděz sy při wszech česnosčach a čerpjenach naukny, čakać a wěrić.

Njeje žanoho praweho wučerja bjez sčerpnošće! Wša jeho pröca by podarmo byla, njeby-li sčerpný a polny nadžije byl. Njesčerpný ničo nje-dokonja, tež nic najmjenše. Sčerpnošć je jenička mištrka, kotraž da člowjek jeho skutk dokončić (jelizo móžemy docyla wo tym rěčeć, zo člowjek dokonja někajki skutk). Sčerpnošć je sej swojego wuspěcha wěsciha hač wša njemdrosc; přetož wona čerpa mocy ze žorla lubosće. Lubosc

pak steji škitajo a so starosćejo před wšitkim, štož nastawa. Wšitko, štož chce rosć, trjeba sčerpnošć. Hdyž sy we wichoroty lětach swojeje młodosće tule sčerpnošć wužival, kaž by so to samo wot so rozumiło, tak buděš sej tola jednoho dnja wědomy tejèle sčerpneje mačerneje lubosće: čišće za cíchim cí potom zeschadža, zo je to najkrasniši dar, hnada two-jeho žiwjenja. Potom buděš so próbować, zo by ju dale dawał wšitkim člowjekam, kotriž će trjebaju džensa a jutře, a twój zaměr budže, zo by sčerpný a dobrociwy byl. To budže tež twoja sylnosć; přetož „sčerpný je lepsi dyžli sylny!“

Pod znamjenjom kelucha / Napisal Hanuš Härtel

(Pokročowanje)

Husitske hibanje

Haj, člowjek měni, a Boh přeměni. Cyrkej, to rěka romska, měnješe, zo je spalenje Jana Husa dosahace war-nowanje wšem kecarjam. Měnješe, zo so někt Husowi přečeljo stula. Ale Boh přeměni cylu situaciju.

Wotprawjenje Husa wuskutkowa so hinak, hač bě to koncil wočakował. Žolma rozhorenja so zběhny. Pokaza so, zo steješe za Husom nimale cyly narod. Česa protestowachu. Tež bohaći zmjenjo. Či pak mjenje z lubosće k Husej, ale skerje tohoda, dokelž čujachu so skřivdženi, zo bě koncil hromadže z kěžoram českého stačana zasudžil, kiž tola poprawom pod jich sudnistwo slušeše. Lud so rozhori, dokelž běše Husa luboval.

Wjele měšnikow, kotriž Husowu smjerć za prawu spóznachu, bu wot luda wuhnatych. Lud sej tež po Husowych słowach žadaše, zo njeyeby cyrkę wjace swětnu moc měla. Młodzi měšniky, Husowi přiwiśnicy, předowachu na horach. Tysacy člowjekow so hromadžachu wokoło nich. Symbol noweho nabožno-socialnego hibanja bu keluch. Ze žadanjom, zo maja wšityc wěrjacy při Božim wot-kazanju tež keluch dostać, měnjaču Husowi přiwiśnicy, zo ma někt kónč być z priwilegijom měšnikow.

W lécce 1419, štyri lět po Husowej smjerći, poča so to w Českéj palić. Započa so to w Praze. Procesion rewolucionarnych husitow přeměni so do zběžka. Krala Wjacława zaja na to Boža ručka. Hdyž sej nětko kěžor Zygmund, Wjacławowy bratr, česki trón žadaše, wotpokazachu jeho. Wón džé bě Husej swobodny puć slabil do Konstanza a jeho potom přeradžil.

Zygmund přihotowaše nětko tak mjenowanu křížnu wuprawu přeciwo českim arcykecarjam, a to hromadže z bamžom a druhimi ewropskimi mócnarjemi, wosebje z němskimi. Tak so započachu husitske wojny. Nječam tu jich stavizny wopisovać, ale jenož krótku charakteristiku podać:

Hdyž so nawali wulke wojsko kěžora do Čech, postany cyly narod přeciwo njemu. Jenož mały džél luda wosta na kěžorowej a bamžowej stronje: wyši dostochnici, někotri duchowni, džél najbohatšeho zemjanstwa a němscy patriciat w mestach, bohaći němscy překupcy a wobchodnicy. Nawoda husitskeho wojska, Jan

W starych němskich protykach, w šulskich knihach a tež w chronikach čitamy wjele wo zachadzenju husitow we Lužicy. Chcemy tola raz spytać, tule wěc prawje widźeć. Čehodla čahachu husiča do druhich krajow, čehodla tež do Lužicy? Wjace króć běchu kěžorowe wójska hižom český kraj nadpadnyli a zapuscili. Mějachu husiča čakać, dónž so nje-přečel znowa do jich kraja nawali? Ale mějachu tež hišće druhi zaměr. Na swojich wuprawach šérjachu swoje ideje wo lepšim žiwjenju a wo čišćejši wěrje. Swobodu, kotruž běchu sej wubědžili, chycy tež druhim ludam přinjeś. Woni njewojowachu přeciwo ludam w druhich krajach, ale přeciwo jich wyšnosćam. W husitskym wojsku słužachu samo němscy robočenjo a rjemjeslnicy. Čehodla pak potom chronisća husitow jako złych ludzi wopisuja? Tu ma so prajie, zo běchu tola chronisća zwjetša tajcy, kotriž podpěrowachu kěžora a bamža. Kak mohli potom hinak pisac?

A kak běše to z Lužicu? Lužiscy zemjenjo z města, wosebje šesćiměsta, běchu swěrní zwjazzkarjo kěžora přeciwo husitam. Lužiscy Němcy pomhachu aktiwnje křížnym wójskam. Za to jich husiča chłostachu. Wězo, husto dyrbješe tež lud pod tými wójnamи čerpjeć, a to zwjetša bole hač měšćenjo a knježkojo. Tak tež naš serbski lud. To běše stajne tak: lud dyrbješe pokucić za wyšnosć. Hdyž potajkim Serbj za čas husitskich wojnow mějachu dwoju robotu, hdyž dyrbjachu na polach dželać a pomać twarić měšćanske murje a hrjebje, hdyž so so wotpaliču města a wsy, hdyž přińdze lud wo skót, wo žně a wobsydwo – njebe to wina husitow, ale wina němskich lužiskich stavow, kotrež pomhachu kěžorej, česki lud potločowac.

(Pokročowanje scéhuje)

Ž wosadow

Bart. Br. farar Renč je 12. 5. swoje 65. narodniny swjećil. Z wulkej swěru a pilnosću je naš luby bratr cyłe swoje zastojnske lěta w Serbach dželał. Hižom 30 lět nětk skutkuje w Barće. Jeho přenja wosada běše Lupoj. Z 65 lětami je naš luby bratr nětko starobu docpěl, zo by móhl na wumjenk hić, ale my z Bartskej wosadu, kotař sej swojego swěrnego dušopastyrja nutrjnje česći, jeho wutrobne prosymy, zo by w zastojnswje tak doho wostał, kaž jemu Boh Knjez miłosćiwje mocy k tomu spožci. Skoro so nam wěrić njeha, zo je hižo tak stary, při jeho wozbōzejčelnej a duchownej hibičiwości. Boh Knjez chycl hnadjie jeho dale strojewo zdžerzeć a jeho pröcu w duchownym džele žohnować.

Drježdžany. Přichodne serbske kemše budu 24. 6. 1962 w cyrkwi swj. Marka (Dresden-Pieschen, Markuskirche), w 15.30 hodž. Prédowac budže serbski superintendent.

Nakład Domowina. – Wuchadža z licencu čo. 733 nowinarskeho zarjada pola předsy ministrskeje rady NDR jónkroč za měsac. – Rjadyje Konwent serbskich ewangelickich duchownych. – Hłowny za-motwity redaktor: superintendent Gerhard Wirth - Njeswačidelski. – Cišć: III-4-9, Nowa Doba, čišćernja Domowiny w Budysinje.